

NOWE WYDANIE

KARTA NAUCZycIELA

K O M E N T A R Z

Komentarze praktyczne

Agata Piszko

KARTA NAUCZYCIELA

KOMENTARZ

Dla Czytelników publikacji przygotowaliśmy dostęp do **INFORLEX Prawo!**

Baza wiedzy **INFORLEX Prawo** zawiera aktywne wersje wzorów dokumentów zamieszczonych w książce.

Kod dostępu uprawniający do korzystania z **INFORLEX Prawo** zamieszczony jest na poniższej zdrapce.

Dostęp do produktu jest aktywny do 31 grudnia 2019 r. i dodatkowo uprawnia do korzystania z kompleksowej bazy ujednoliconych aktów prawnych, orzecznictwa i interpretacji podatkowych.

Jeśli nie otrzymałeś kodu, a kupiłeś książkę, skontaktuj się z nami:

22 761 30 30, 801 626 666

bok@infor.pl

www.inforlex.pl/kartanauczyciela

KARTA
NAUCZYCIELA
KOMENTARZ

KARTA NAUCZycIELA KOMENTARZ

Warszawa 2018

Grupa INFOR PL

Prezes Zarządu
Ryszard Pieńkowski

Dyrektor Centrum Wydawniczego
Marzena Nikiel

Zespół redakcyjny:
Magdalena Grotkiewicz – redaktor prowadzący
Monika Rodziewicz – redaktor graficzny
Elżbieta Marszałik – korekta

Projekt okładki i stron tytułowych: GRAFOS

Publikację polecają eksperci

Druk: MCP

© Copyright by INFOR PL S.A.
Warszawa 2018

INFOR PL S.A.
01-042 Warszawa, ul. Okopowa 58/72
www.infor.pl

Biuro Obsługi Klienta
01-042 Warszawa, ul. Okopowa 58/72
tel. 22 761 30 30, e-mail: bok@infor.pl
Infolinia: 801 626 666

Księgarnia internetowa: www.sklep.infor.pl

Profesjonalne księgarnie stacjonarne w kraju oraz księgarnie internetowe

Publikacja jest chroniona przepisami prawa autorskiego. Wykonywanie kserokopii bądź powielanie inną metodą oraz rozpowszechnianie bez zgody Wydawcy w całości lub części jest zabronione i podlega odpowiedzialności karnej.

ISBN 978-83-8137-359-3

Spis treści

Wykaz skrótów	7
Przedmowa	11
USTAWA z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 967)	13
Rozdział 1. Postanowienia wstępne [art. 1–5]	15
Rozdział 2. Obowiązki nauczycieli [art. 6–8]	43
Rozdział 3. Wymagania kwalifikacyjne [art. 9]	77
Rozdział 3a. Awans zawodowy nauczycieli [art. 9a–9i]	83
Rozdział 4. Nawiązanie, zmiana i rozwiązanie stosunku pracy [art. 10–28]	129
Rozdział 5. Warunki pracy i wynagrodzenie [art. 29–46]	209
Rozdział 6. Nagrody i odznaczenia [art. 47–52]	277
Rozdział 7. Uprawnienia socjalne i urlopy [art. 53–70]	295
Rozdział 7a. Finansowanie kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli [art. 70a–70b]	333
Rozdział 8. Ochrona zdrowia [art. 71–73]	341
Rozdział 9. Dzień Edukacji Narodowej [art. 74]	355
Rozdział 10. Odpowiedzialność dyscyplinarna [art. 75–85z]	357
Rozdział 11. Uprawnienia emerytalne [art. 86–91]	427
Rozdział 11a. Przepisy szczególne [art. 91a–91d]	445
Rozdział 12. Przepisy przejściowe i końcowe [art. 92–102]	453

Wykaz skrótów

1. Ustawy:

Karta Nauczyciela – ustawa z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 967)

k.c. – ustawa z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 1025 ze zm.)

k.k. – ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 1600 ze zm.)

Konstytucja RP – ustawa z 2 kwietnia 1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.)

k.p. – ustawa z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 917 ze zm.)

k.p.a. – ustawa z 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (j.t. Dz.U. z 2017 r. poz. 1257)

k.p.c. – ustawa z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 1693 ze zm.)

k.p.k. – ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (j.t. Dz.U. z 2017 r. poz. 1904 ze zm.)

Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce – ustawa z 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r. poz. 1668)

Prawo oświatowe – ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 996 ze zm.)

Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe – ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 60 ze zm.)

u.f.z.o. – ustawa z 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 2203 ze zm.)

ustawa o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym – ustawa z 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 1872)

ustawa o dostępie do informacji publicznej – ustawa z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 1330)

ustawa o emeryturach i rentach z FUS – ustawa z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.)

ustawa o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych – ustawa z 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 1458 ze zm.)

ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich – ustawa z 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 9694)

ustawa o pracownikach samorządowych – ustawa z 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 1260 ze zm.)

ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy – ustawa z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 1265 ze zm.)

ustawa o Radzie Dialogu Społecznego – ustawa z 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego (Dz.U. z 2015 r. poz. 1240 ze zm.)

ustawa o regionalnych izbach obrachunkowych – ustawa z 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (j.t. Dz.U. z 2016 r. poz. 561)

ustawa o samorządzie gminnym – ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 994 ze zm.)

ustawa o samorządzie powiatowym – ustawa z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 995 ze zm.)

- ustawa o samorządzie województwa** – ustawa z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 913 ze zm.)
- ustawa o służbie cywilnej** – ustawa z 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 1559)
- ustawa o systemie oświaty** – ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 1457 ze zm.)
- ustawa o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy** – ustawa z 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (j.t. Dz.U. z 2016 r. poz. 1474 ze zm.)
- ustawa o wliczaniu okresów pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy** – ustawa z 20 lipca 1990 r. o wliczaniu okresów pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy (Dz.U. Nr 54, poz. 310)
- ustawa o zasadach kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich UE** – ustawa z 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz.U. z 2016 r. poz. 65 ze zm.)
- ustawa o zespołach opiniodawczych** – ustawa z 5 sierpnia 2015 r. o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 708 ze zm.)
- ustawa o ZFŚS** – ustawa z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 1316 ze zm.)
- ustawa zmieniająca z 5 czerwca 1992 r.** – ustawa z 5 czerwca 1992 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 53, poz. 252)
- ustawa zmieniająca z 14 czerwca 1996 r.** – ustawa z 14 czerwca 1996 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 87, poz. 396)
- ustawa zmieniająca z 18 lutego 2000 r.** – ustawa z 18 lutego 2000 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 19, poz. 239)
- ustawa zmieniająca z 15 lipca 2004 r.** – ustawa z 15 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 179, poz. 1845)
- ustawa zmieniająca z 9 maja 2007 r.** – ustawa z 9 maja 2007 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 102, poz. 689)
- ustawa zmieniająca z 25 lipca 2008 r.** – ustawa z 25 lipca 2008 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, ustawy – Karta Nauczyciela oraz ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. Nr 145, poz. 917)
- ustawa zmieniająca z 21 listopada 2008 r.** – ustawa z 21 listopada 2008 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2009 r. Nr 1, poz. 1)
- ustawa zmieniająca z 19 marca 2009 r.** – ustawa z 19 marca 2009 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 56, poz. 458 ze zm.)
- ustawa zmieniająca z 23 listopada 2012 r.** – ustawa z 23 listopada 2012 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z podwyższeniem wieku emerytalnego (Dz.U. z 2012 r. poz. 1544)
- ustawa zmieniająca z 20 lutego 2015 r.** – ustawa z 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 357)
- ustawa zmieniająca z 18 marca 2016 r.** – ustawa z 18 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r. poz. 668)
- ustawa zmieniająca z 23 czerwca 2016 r.** – ustawa z 23 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r. poz. 1010 ze zm.)
- u.z.z.** – ustawa z 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (j.t. Dz.U. z 2015 r. poz. 1881 ze zm.)

2. Rozporządzenia:

- rozporządzenie o realizowaniu przez nauczycieli tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć wychowawczych w porze nocnej** – rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 17 maja 2001 r. w sprawie realizowania przez nauczycieli tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć wychowawczych w porze nocnej (Dz.U. Nr 52, poz. 550)
- rozporządzenie w sprawie konkursu na stanowisko dyrektora publicznej placówki doskonalenia nauczycieli** – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 1 września 2015 r. w sprawie konkursu na sta-

- nowisko dyrektora publicznej placówki doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, publicznej placówki doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych oraz publicznej placówki doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1356)
- rozporządzenie w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia** – rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz.U. Nr 17, poz. 162 ze zm.)
- rozporządzenie w sprawie kryteriów oceny pracy nauczyciela** – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 29 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych kryteriów i trybu dokonywania oceny pracy nauczycieli, zakresu informacji zawartych w karcie oceny pracy, składu i sposobu powoływania zespołu oceniającego oraz trybu postępowania odwoławczego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1133)
- rozporządzenie w sprawie nadzoru pedagogicznego** – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. z 2017 r. poz. 1658)
- rozporządzenie w sprawie należności przysługujących pracownikowi z tytułu podróży służbowej** – rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwie lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 r. poz. 167)
- rozporządzenie w sprawie orzekania o niepełnosprawności** – rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (j.t. Dz.U. z 2015 r. poz. 1110 ze zm.)
- rozporządzenie w sprawie podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli** – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych województw, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, województw, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków (Dz.U. Nr 46, poz. 430 ze zm.)
- rozporządzenie w sprawie przeprowadzania badań lekarskich pracowników, zakresu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami oraz orzeczeń lekarskich wydawanych do celów przewidzianych w Kodeksie pracy** – rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z 30 maja 1996 r. w sprawie przeprowadzania badań lekarskich pracowników, zakresu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami oraz orzeczeń lekarskich wydawanych do celów przewidzianych w Kodeksie pracy (j.t. Dz.U. z 2016 r. poz. 2067)
- rozporządzenie w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół** – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz.U. Nr 61, poz. 624 ze zm.)
- rozporządzenie w sprawie regulaminu konkursu na stanowisko dyrektora szkoły publicznej** – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 8 kwietnia 2010 r. w sprawie regulaminu konkursu na stanowisko dyrektora publicznej szkoły lub publicznej placówki oraz trybu pracy komisji konkursowej (Dz.U. Nr 60, poz. 373 ze zm.)
- rozporządzenie w sprawie specjalistycznej jednostki nadzoru** – rozporządzenie Ministra Kultury z 22 września 2004 r. w sprawie specjalistycznej jednostki nadzoru (Dz.U. Nr 226, poz. 2292)
- rozporządzenie w sprawie szczegółowego trybu prowadzenia postępowania wyjaśniającego** – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 25 maja 2016 r. w sprawie szczegółowego trybu prowadzenia postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego wobec nauczycieli oraz wznawiania postępowania dyscyplinarnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 741)
- rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli** – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz.U. z 2017 r. poz. 1575)
- rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad udzielania nauczycielom urlopów dla dalszego kształcenia** – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 19 grudnia 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania nauczycielom urlopów dla dalszego kształcenia się, dla celów naukowych, artystycznych, oświatowych i z innych ważnych przyczyn oraz ulg i świadczeń związanych z tym kształceniem, a także organów uprawnionych do ich udzielania (Dz.U. z 2001 r. Nr 1, poz. 5)

rozporządzenie w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 26 lipca 2018 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli (Dz.U. z 2018 r. poz. 1574)

rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. z 2015 r. poz. 1113 ze zm.)

rozporządzenie w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać osoba zajmująca stanowisko dyrektora – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 27 października 2009 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać osoba zajmująca stanowisko dyrektora oraz inne stanowisko kierownicze w poszczególnych typach publicznych szkół i rodzajach publicznych placówek (Dz.U. Nr 184, poz. 1436 ze zm.)

rozporządzenie w sprawie wymagań wobec szkół i placówek – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 11 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. z 2017 r. poz. 1611)

rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31 stycznia 2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy (j.t. Dz.U. z 2014 r. poz. 416 ze zm.)

rozporządzenie w sprawie zasad ustalania wynagrodzenia oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy nauczycieli – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 26 czerwca 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania wynagrodzenia oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy nauczycieli (Dz.U. Nr 71, poz. 737 ze zm.)

3. Ustawy archiwalne:

ustawa o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych – ustawa z 2 lipca 1994 r. o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych (j.t. Dz.U. z 1998 r. Nr 120, poz. 787 ze zm.) – uchylona

4. Pozostałe:

CKE – Centralna Komisja Egzaminacyjna

KRK – Krajowy Rejestr Karny

RPO – Rzecznik Praw Obywatelskich

ZFŚS – zakładowy fundusz świadczeń socjalnych

Przedmowa

Komentarz do ustawy Karta Nauczyciela jest adresowany do osób zajmujących się na co dzień tematyką oświatową, w tym przede wszystkim zagadnieniami pragmatyki pracowniczej nauczycieli. Publikacja zawiera wnikliwą analizę wszystkich przepisów ustawy, ze szczególnym zwróceniem uwagi na występujące w praktyce częste problemy i wątpliwości.

W opracowaniu omówiono m.in. takie zagadnienia jak:

- zakres podmiotowy ustawy,
- obowiązki nauczycieli,
- wymagania kwalifikacyjne nauczycieli,
- awans zawodowy nauczycieli,
- nawiązanie, zmiana i rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielami,
- warunki pracy i wynagrodzenie nauczycieli,
- nagrody i odznaczenia,
- uprawnienia socjalne i urlopy,
- finansowanie kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli,
- ochrona zdrowia,
- odpowiedzialność dyscyplinarna,
- uprawnienia emerytalne.

Komentarz uwzględnia najnowsze zmiany w przepisach Karty Nauczyciela wprowadzone ustawą z 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych obowiązujące od 1 września 2018 r., a także regulacje zawarte w nowych rozporządzeniach MEN:

- w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli,
- w sprawie szczegółowych kryteriów i trybu dokonywania oceny pracy nauczycieli, zakresu informacji zawartych w karcie oceny pracy, składu i sposobu powoływania zespołu oceniającego oraz trybu postępowania odwoławczego.

W pracy uwzględniono bogaty dorobek orzecznictwa oraz interpretacje Ministerstwa Edukacji Narodowej. Autorka zwraca uwagę na zagadnienia, z którymi spotykają się

praktycy stosujący przepisy ustawy – tj. dyrektorzy szkół i placówek oświatowych, dyrektorzy centrów usług wspólnych, organy prowadzące szkoły, a także nauczyciele.

Publikacja stanowi kompleksową pomoc w stosowaniu przepisów ustawy, opracowaną w czytelnej i przejrzystej formie, skoncentrowaną na praktycznym aspekcie przedstawionych zagadnień. W szczególności zawiera narzędzia ułatwiające codzienną pracę – w tym wzory dokumentów, a także praktyczne przykłady sytuacji budzących najczęstsze wątpliwości.

Agata Piszko
październik 2018 r.

USTAWA

z 26 stycznia 1982 r.

Karta Nauczyciela

(j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 967)

Mając na względzie doniosłą rolę oświaty i wychowania w Rzeczypospolitej Polskiej, pragnąc dać wyraz szczególnej randze społecznej zawodu nauczyciela zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami, otwierając niniejszą ustawą drogę do dalszych uregulowań prawnych systemu edukacji narodowej, stanowi się, co następuje:

Rozdział 1

Postanowienia wstępne

Art. 1. [Zakres podmiotowy ustawy]

1. Ustawie podlegają nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w:

- 1) publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r., poz. 59, 949 i 2203 oraz z 2018 r. poz. 650), z zastrzeżeniem ust. 2 pkt 1a, 1b oraz pkt 2 lit. a;
- 2) zakładach poprawczych oraz schroniskach dla nieletnich działających na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. z 2016 r. poz. 1654 oraz z 2017 r. poz. 773);
- 3) (uchylony);
- 4) publicznych kolegiach pracowników służb społecznych.

1a. (uchylony).

2. Ustawie podlegają również, w zakresie określonym ustawą:

- 1) nauczyciele mianowani lub dyplomowani zatrudnieni na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, w:
 - a) urzędach organów administracji rządowej,
 - b) kuratoriach oświaty,
 - c) specjalistycznej jednostce nadzoru,

- d) Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz okręgowych komisjach egzaminacyjnych,
 - e) organach sprawujących nadzór pedagogiczny nad zakładami poprawczymi, schroniskami dla nieletnich oraz szkołami przy zakładach karnych;
- 1a) nauczyciele zatrudnieni w publicznych szkołach i szkolnych punktach konsultacyjnych przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 1b) nauczyciele zatrudnieni w publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych oraz publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych, oraz publicznej placówce doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych o zasięgu ogólnokrajowym, o których mowa odpowiednio w art. 8 ust. 5 pkt 1 lit. b, ust. 6 i ust. 7 pkt 2 i ust. 14 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe;
- 2) nauczyciele zatrudnieni w:
- a) publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego,
 - b) przedszkolach niepublicznych, niepublicznych placówkach, o których mowa w ust. 1 pkt 1, oraz szkołach niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych,
 - c) publicznych innych formach wychowania przedszkolnego prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego oraz niepublicznych innych formach wychowania przedszkolnego;
- 3) nauczyciele urlopowani na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1881);
- 4) pracownicy zatrudnieni u pracodawców niewymienionych w ust. 1 oraz ust. 2 pkt 1–3, pełniący funkcję instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz kierowników praktycznej nauki zawodu, posiadający kwalifikacje określone dla nauczycieli praktycznej nauki zawodu oraz wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą w wymiarze przewidzianym dla tych nauczycieli;
- 5) pracownicy zatrudnieni w Ochotniczych Hufcach Pracy na stanowiskach wychowawców, pedagogów oraz na stanowiskach kierowniczych, posiadający kwalifikacje, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1, wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą co najmniej w połowie obowiązującego ich czasu pracy.
- 1 **[Zakres podmiotowy]** Przepis określa zakres podmiotowy Karty Nauczyciela. Przedstawiony katalog jest katalogiem zamkniętym. Ustawodawca w sposób wyczerpujący dokonał wyliczenia, kto podlega przepisom ustawy. Wykonywanie pracy polegającej na nauczaniu lub szkoleniu w jednostkach niebędących placówkami wymienionymi w komentowanym przepisie nie spełnia warunku do uznania jej za pracę nauczycielską, a konsekwentnie osób wykonujących ją za nauczyciela.

SN Żadna inna praca – poza pracą objętą przepisami art. 1 w zw. z art. 3 Karty Nauczyciela nie jest uznawana za pracę nauczycielską. (Wyrok SN z 31 maja 2006 r.; sygn. akt I UK 319/05)

[Nauczyciele w przedszkolach i szkołach] Zgodnie z art. 1 ust. 1 pkt 1 Karty Nauczyciela, ustawie podlegają: nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie przepisów ustawy – Prawo oświatowe. Nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w wymienionych jednostkach podlegają przepisom Karty Nauczyciela w pełnym zakresie. Karta Nauczyciela jest pragmatyką zawodową nauczycieli, stanowiącą *lex specialis* wobec przepisów Kodeksu pracy. W szczególności do nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych nie mają zastosowania przepisy ustawy o pracownikach samorządowych. Stanowi o tym wprost zapis art. 3 ustawy o pracownikach samorządowych, zgodnie z którym przepisów tejże ustawy nie stosuje się do pracowników zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych gminy, powiatu, województwa, których status prawny określają odrębne przepisy. „Odrębnymi przepisami” w przedmiotowej sytuacji są przepisy Karty Nauczyciela. Ustawa o pracownikach samorządowych ma natomiast zastosowanie m.in. do pracowników niebędących nauczycielami, zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowych prowadzonych przez samorządy.

Niewątpliwie powołany ust. 1 pkt 1 Karty Nauczyciela obejmuje swoim zakresem najliczniejszą grupę nauczycieli. Ustawodawca, określając, kto podlega przepisom Karty Nauczyciela, odwołuje się do ustawy – Prawo oświatowe. Do 31 sierpnia 2017 r. ustawie podlegali nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie ustawy o systemie oświaty. Zmiana związana jest z reformą ustroju szkolnego, zapoczątkowaną przy końcu 2016 r., wprowadzoną Przepisami wprowadzającymi ustawę – Prawo oświatowe. Reforma odeszła częściowo od modelu szkolnictwa określonego w przepisach ustawy o systemie oświaty. Typy szkół, w których prowadzona będzie edukacja szkolna, zostały określone w art. 18 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe. Od 1 września 2017 r. w systemie oświaty funkcjonują następujące typy szkół:

- 1) ośmioletnia szkoła podstawowa;
- 2) szkoły ponadpodstawowe:
 - a) czteroletnie liceum ogólnokształcące,
 - b) pięcioletnie technikum,
 - c) trzyletnia branżowa szkoła I stopnia,
 - d) trzyletnia szkoła specjalna przysposabiająca do pracy,
 - e) dwuletnia branżowa szkoła II stopnia,
 - f) szkoła policealna dla osób posiadających wykształcenie średnie lub wykształcenie średnie branżowe, o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku.

Reforma ustroju szkolnego przebiega etapowo w sposób określony w Przepisach wprowadzających ustawę – Prawo oświatowe. Założeniem reformy jest m.in. stopniowe wy-

gaszanie kształcenia w dotychczasowych gimnazjach, które ostatecznie zakończy się 31 sierpnia 2019 r., a w przypadku gimnazjum dla dorosłych – z dniem 31 stycznia 2020 r.

Sukcesywnie przebiega również przekształcenie pozostałych typów szkół. Z dniem 1 września 2017 r. nastąpiło przekształcenie dotychczasowej sześciolletniej szkoły podstawowej w ośmioletnią szkołę podstawową. Z dniem 1 września 2019 r. dotychczasowe trzyletnie liceum ogólnokształcące staje się czteroletnim liceum ogólnokształcącym. W latach szkolnych 2019/2020–2021–2022 w czteroletnim liceum ogólnokształcącym są prowadzone klasy dotychczasowego trzyletniego liceum ogólnokształcącego dla absolwentów dotychczasowego gimnazjum, aż do czasu likwidacji tych klas.

Analogicznie, z dniem 1 września 2019 r. dotychczasowe czteroletnie technikum staje się pięcioletnim technikum, a w latach szkolnych 2019/2020–2022/2023 w pięcioletnim technikum prowadzi się klasy dotychczasowego czteroletniego technikum dla absolwentów dotychczasowego gimnazjum, aż do czasu likwidacji tych klas.

Z kolei, z dniem 1 września 2017 r. dotychczasowa zasadnicza szkoła zawodowa stała się branżową szkołą I stopnia. Oddziały dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej dla absolwentów dotychczasowego gimnazjum organizowane są w branżowej szkole I stopnia w latach 2019–2020–2021/2022.

- 3 **[Nauczyciele w zakładach poprawczych]** Przepisom Karty Nauczyciela podlegają także nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w jednostkach, o których mowa w art. 1 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela – tj. w zakładach poprawczych oraz schroniskach dla nieletnich. Nowela przepisów Karty Nauczyciela, wprowadzona ustawą o zespołach opiniodawczych, wykreśliła z komentowanego przepisu nauczycieli zatrudnionych w rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych.

Ustawa o zespołach opiniodawczych wprowadziła zmiany m.in. w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich. Zadania wykonywane do czasu nowelizacji przez pracowników pedagogicznych rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych są obecnie wykonywane przez opiniodawcze zespoły sądowych specjalistów. Mocą przepisów ustawy o zespołach opiniodawczych rodzinne ośrodki diagnostyczno-konsultacyjne stały się opiniodawczymi zespołami sądowych specjalistów, a w konsekwencji zmianie uległ status prawny zatrudnionych w nim pracowników pedagogicznych. W efekcie psychologów, pedagogów i lekarzy rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych stali się specjalistami opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów. Ponadto z dniem wejścia w życie tejże ustawy – tj. 1 stycznia 2016 r. – wygasły uprawnienia pracowników pedagogicznych zatrudnionych w rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych, przewidzianych na gruncie przepisów Karty Nauczyciela. Ustawodawca zastrzegł jednak, że niektóre z tych uprawnień nie podlegają wygaśnięciu. Wyjątek dotyczy uprawnień emerytów i rencistów, o których mowa w art. 53 ust. 2 i 3a, art. 54 ust. 4, art. 56 i art. 58 w zw. z art. 60 oraz art. 72 ust. 4 Karty Nauczyciela – art. 27 ustawy o zespołach opiniodawczych. Wyjątkiem objęte są więc następujące kwestie:

- odpis na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych dla nauczycieli będących emerytami, rencistami lub nauczycielami pobierającymi nauczycielskie świadczenia kompensacyjne,

- prawo do zajmowania mieszkania po przejściu nauczyciela na emeryturę, rentę lub nauczycielskie świadczenie kompensacyjne,
- prawo do osobistego użytkowania działki gruntu szkolnego – w przypadku nauczyciela emeryta, rencisty lub nauczyciela pobierającego nauczycielskie świadczenie kompensacyjne, zatrudnionego na terenie wsi,
- prawo do zajmowania mieszkań w budynkach szkolnych i użytkowanych przez szkoły przez nauczyciela emeryta, rencistę lub pobierającego nauczycielskie świadczenie kompensacyjne,
- prawo do pomocy zdrowotnej dla nauczyciela emeryta, rencisty lub nauczyciela pobierającego nauczycielskie świadczenie kompensacyjne.

Należy zauważyć, że utrzymanie części dotychczasowych świadczeń straciło na aktualności w związku z wejściem w życie przepisów zmieniających Kartę Nauczyciela z dniem 1 stycznia 2018 r. – art. 76 pkt 25–27 u.f.z.o. Przedmiotowe regulacje uchylają przepis określający prawo nauczyciela do mieszkania, a także prawo do osobistego użytkowania działki gruntu szkolnego. Jednakże, zgodnie z art. 135 u.f.z.o., nauczyciel, nauczyciel będący emerytem, rencistą lub nauczycielem pobierającym nauczycielskie świadczenie kompensacyjne, który do 1 stycznia 2018 r. korzystał z uprawnień określonych w art. 54 ust. 4 lub art. 56 Karty Nauczyciela w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2018 r., zachowuje te uprawnienia do końca okresu, na jaki zostały mu one przyznane.

[Nauczyciele zatrudnieni w publicznych kolegiach pracowników służb społecznych] Przepisom Karty Nauczyciela podlegają również nauczyciele zatrudnieni w publicznych kolegiach pracowników służb społecznych – o czym świadczy treść art. 1 ust. 1 pkt 4. Organem tworzącym i prowadzącym kolegia jest samorząd województwa. Kolegia mogą być również zakładane przez osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego oraz osoby fizyczne. Szczegółowe zasady i warunki tworzenia, przekształcania i likwidowania kolegiów pracowników służb społecznych, organizację i zasady działania, w tym zasady powierzania stanowisk kierowniczych, a także zasady sprawowania opieki naukowo-dydaktycznej oraz nadzoru nad kolegiami określone zostaną przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania – na podstawie wyraźnego wskazania w art. 30 ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe. W rozporządzeniu mają zostać również przedstawione warunki i tryb wydawania oraz wzory druków wydawanych słuchaczom i absolwentom kolegiów pracowników służb społecznych, w tym umieszczenie na dyplomach ukończenia kolegiów pracowników służb społecznych znaków graficznych informujących o poziomie Polskiej Ramy Kwalifikacji, o których mowa w art. 10 ustawy z 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (j.t. Dz.U. z 2017 r. poz. 986). Do czasu wydania rozporządzenia obowiązują przepisy dotychczasowe, tj. rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 15 września 2016 r. w sprawie kolegiów pracowników służb społecznych (Dz.U. z 2016 r. poz. 1543).

[Pozostałe grupy nauczycieli] Grupę nauczycieli i pracowników, którzy podlegają przepisom Karty Nauczyciela, ale tylko w zakresie wskazanym tą ustawą, precyzuje art. 1 ust. 2.

Zakres określony tymi przepisami ma zastosowanie do nauczycieli mianowanych lub dyplomowanych zatrudnionych na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, w:

- urzędach organów administracji rządowej,
- kuratoriach oświaty,
- specjalistycznej jednostce nadzoru,
- Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz okręgowych komisjach egzaminacyjnych,
- organach sprawujących nadzór pedagogiczny nad zakładami poprawczymi, schroniskami dla nieletnich oraz szkołami przy zakładach karnych.

Karcie Nauczyciela podlegają więc nauczyciele (ale tylko mianowani lub dyplomowani) zatrudnieni w ministerstwach, a także w kuratoriach oświaty na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych.

Szczegółowe zasady dotyczące zatrudniania nauczycieli w kuratoriach oświaty określone zostaną w rozporządzeniu wydanym przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw administracji publicznej – na podstawie art. 52 ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe. Do czasu wydania nowego rozporządzenia obowiązują przepisy dotychczasowe, tj. rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 29 grudnia 1998 r. w sprawie organizacji kuratoriów oświaty oraz zasad tworzenia ich delegatur (j.t. Dz.U. z 2014 r. poz. 973 ze zm.). Rozporządzenie określi organizację kuratoriów oświaty oraz zasady tworzenia ich delegatur. Zakres stosowania przepisów Karty Nauczyciela w stosunku do nauczycieli mianowanych i dyplomowanych zatrudnionych w urzędach organów administracji rządowej i kuratoriach oświaty na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych wyznacza art. 91a ust. 1 pkt 1 Karty Nauczyciela. Do nauczycieli tych stosuje się przepisy:

- art. 9a–9i – dotyczące awansu zawodowego nauczycieli,
- art. 51 – określające prawo nauczyciela do otrzymania „Medalu Komisji Edukacji Narodowej”,
- art. 86 – określające pracę nauczyciela jako pracę w szczególnym charakterze,
- art. 88 – określające prawo do przejścia na wcześniejszą emeryturę, bez względu na wiek,
- art. 90 – przyznające prawo do dodatku do emerytury lub renty dla tych nauczycieli, którzy w czasie okupacji prowadzili tajne nauczanie.

- 6 [Nauczyciele zatrudnieni w Centrum Edukacji Artystycznej]** Przepisom Karty Nauczyciela podlegają nauczyciele (tylko mianowani lub dyplomowani) zatrudnieni w specjalistycznej jednostce nadzoru. Mowa tu o Centrum Edukacji Artystycznej, które realizuje zadania związane ze sprawowaniem nadzoru pedagogicznego nad publicznymi i niepublicznymi szkołami i placówkami artystycznymi oraz placówkami zapewniającymi opiekę i wychowanie uczniom szkół artystycznych w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania. Sposób wykonywania zadań nadzoru pedagogicznego przez specjalistyczną jednostkę określają przepisy rozporządzenia w sprawie specjalistycznej jednostki nadzoru.

[Nauczyciele zatrudnieni w organach nadzoru] Regulacjom Karty Nauczyciela – w zakresie określonym ustawą – podlegają również nauczyciele zatrudnieni w organach sprawujących nadzór pedagogiczny nad zakładami poprawczymi, schroniskami dla nieletnich oraz szkołami przy zakładach karnych. Nadzór pedagogiczny Ministra Sprawiedliwości nad wymienionymi placówkami sprawują wizytatorzy zajmujący stanowiska wymagające kwalifikacji pedagogicznych oraz dyrektorzy zakładów i schronisk, a w przypadku powołania na stanowisko dyrektora zakładu osoby nieposiadającej przygotowania pedagogicznego nadzór pedagogiczny sprawuje nauczyciel zajmujący inne stanowisko kierownicze w zakładzie. Rodzaje zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich określają przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 17 października 2001 r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (j.t. Dz.U. z 2017 r. poz. 487).

7

Zgodnie z art. 91a ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela, nauczycielom mianowanym i dyplomowanym zatrudnionym w specjalistycznej jednostce nadzoru oraz organach sprawujących nadzór pedagogiczny nad zakładami poprawczymi i schroniskami dla nieletnich oraz szkołami przy zakładach karnych na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych przysługują uprawnienia wynikające z zapisu:

- art. 9a–9i – dotyczących awansu zawodowego nauczycieli,
- art. 51 – określającego prawo nauczyciela do otrzymania „Medalu Komisji Edukacji Narodowej”,
- art. 63 – określającego prawo do korzystania z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na podstawie przepisów ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny,
- art. 86 – określającego prawo do zaliczenia pracy nauczyciela jako pracy w szczególnym charakterze,
- art. 88 – określającego prawo nauczyciela do przejścia na wcześniejszą emeryturę, bez względu na wiek,
- art. 90 – określającego prawo nauczyciela do dodatku do emerytury lub renty z tytułu prowadzenia w czasie okupacji tajnego nauczania.

[Nauczyciele zatrudnieni w CKE] Kolejną grupę osób objętych Kartą Nauczyciela stanowią nauczyciele mianowani lub dyplomowani zatrudnieni w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz okręgowych komisjach egzaminacyjnych. Do zadań CKE należy w szczególności przygotowywanie i ustalanie materiałów egzaminacyjnych, przygotowywanie i ustalanie zasad oceniania rozwiązań zadań wykorzystywanych do przeprowadzania sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego (do czasu zakończenia kształcenia w dotychczasowym gimnazjum), egzaminu maturalnego, egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie oraz egzaminów eksternistycznych, w celu zapewnienia porównywalności oceniania, ogłaszanie komunikatów na stronie Biuletynu Informacji Publicznej CKE i wiele innych. Z kolei do zadań okręgowych komisji egzaminacyjnych należy przede wszystkim przeprowadzanie egzaminów, jak również przygotowywanie propozycji zadań i arkuszy egzaminacyjnych.

8

W zakresie określonym Kartą Nauczyciela przepisy tej ustawy należy stosować do nauczycieli zatrudnionych w publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli o zasięgu

ogólnokrajowym, publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych, publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych, oraz publicznej placówce doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych o zasięgu ogólnokrajowym. Mowa tu o części placówek resortowych, które mogą być zakładane i prowadzone przez właściwych ministrów. Nauczyciele zatrudnieni w wymienionych placówkach resortowych podlegają Karcie Nauczyciela w zakresie określonym jej przepisami. Na podstawie zapisu art. 8 ust. 5 pkt 1 lit. b ustawy – Prawo oświatowe, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania zakłada i prowadzi publiczne placówki doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym.

Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego zakłada i prowadzi publiczne szkoły artystyczne oraz publiczne placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania dla uczniów szkół artystycznych, a także placówki doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych. Minister właściwy do spraw rolnictwa może zakładać i prowadzić publiczne placówki doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych. Natomiast minister właściwy do spraw zdrowia może założyć i prowadzić publiczną placówkę doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych o zasięgu ogólnokrajowym w zakresie nauczania w zawodach, dla których zgodnie z klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego ministrem właściwym jest minister właściwy do spraw zdrowia. W świetle przepisów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 13 marca 2017 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz.U. z 2017 r. poz. 622), zawodami, dla których zgodnie z klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego ministrem właściwym jest minister właściwy do spraw zdrowia, są:

- technik elektroniki i informatyki medycznej,
- technik elektroradiolog,
- technik sterylizacji medycznej,
- technik farmaceutyczny,
- technik słuchu,
- technik dentystryczny,
- technik ortopeda,
- asystentka stomatologiczna,
- higienistka stomatologiczna,
- technik masażysta,
- ortoptystka,
- terapeuta zajęciowy,
- opiekun medyczny.

Do nauczycieli mianowanych i dyplomowanych zatrudnionych w CKE oraz okręgowych komisjach egzaminacyjnych na stanowiskach, do zajmowania których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, jak również w publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych oraz publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli przedmiotów za-

wodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych, a także publicznej placówce doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych o zasięgu ogólnokrajowym, o których mowa odpowiednio w art. 8 ust. 5 pkt 1 lit. b, ust. 6, ust. 7 pkt 2 i ust. 14 ustawy – Prawo oświatowe, mają zastosowanie przepisy:

- art. 9a–9i – dotyczące awansu zawodowego nauczycieli,
- art. 30 ust. 5 – stanowiące delegację dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do określenia, w drodze rozporządzenia, wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia nauczycieli. Oznacza to, że do nauczycieli tych mają zastosowanie przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31 stycznia 2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy, z zastrzeżeniem art. 32,
- art. 32 – określające zasady przyznawania dodatków do wynagradzania nauczycieli zatrudnionych w wymienionych jednostkach,
- art. 33 – określające prawo do dodatku za wysługę lat,
- art. 47 – określające prawo do nagrody jubileuszowej,
- art. 49 ust. 1 pkt 3 – określające obowiązek tworzenia specjalnego funduszu nagród w budżecie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, z przeznaczeniem na wypłaty nagród tego ministra,
- art. 51 – określające prawo nauczyciela do otrzymania „Medalu Komisji Edukacji Narodowej”,
- art. 63 – określające prawo do korzystania z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na podstawie przepisów Kodeksu karnego,
- art. 86–88 – określające prawo do zaliczenia pracy nauczyciela jako pracy w szczególnym charakterze, odprawy oraz przejścia na emeryturę, bez względu na wiek,
- art. 90 – określające prawo nauczyciela do dodatku do emerytury lub renty z tytułu prowadzenia w czasie okupacji tajnego nauczania.

[Nauczyciele zatrudnieni przy przedstawicielstwach dyplomatycznych] Kolejną grupą nauczycieli, do których zastosowanie Karty Nauczyciela wyznaczone jest jej przepisami, są nauczyciele zatrudnieni w publicznych szkołach i szkolnych punktach konsultacyjnych przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej.

Szkolne punkty konsultacyjne przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej zakłada i prowadzi minister właściwy do spraw oświaty i wychowania – stosownie do zapisu art. 8 ust. 5 pkt 1 lit. a ustawy – Prawo oświatowe. Punkty umożliwiają uczniom uczęszczającym do szkół funkcjonujących w systemach oświaty innych państw uzupełnianie wykształcenia w zakresie szkoły podstawowej i liceum ogólnokształcącego, zgodnie z ramami programowymi kształcenia uzupełniającego i planami nauczania dla szkolnych punktów konsultacyjnych.

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania może zakładać i prowadzić szkoły i zespoły szkół w Polsce oraz przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urządach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej, które:

- prowadzą kształcenie dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego,
- umożliwiają uczniom uczęszczającym do szkół funkcjonujących w systemach oświaty innych państw uzupełnianie wykształcenia w zakresie szkoły podstawowej i liceum ogólnokształcącego, zgodnie z ramami programowymi kształcenia uzupełniającego i planami nauczania dla szkolnych punktów konsultacyjnych.

Szczegółowa organizacja kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą określone zostały w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, wydanym na podstawie art. 47 ust. 3 pkt 1 ustawy – Prawo oświatowe, tj. przepisach rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 18 sierpnia 2017 r. w sprawie organizacji kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą (Dz.U. z 2017 r. poz. 1648). W świetle przepisów rozporządzenia, zadania związane z organizacją kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą koordynuje Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą, będący zespołem szkół i placówek, działającym w formie jednostki budżetowej. Należy dodać, że zgodnie z art. 363 ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe, zachowano czasowo w mocy przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 31 sierpnia 2010 r. w sprawie organizacji kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą (Dz.U. z 2014 r. poz. 454), które zachowują moc do czasu zakończenia kształcenia odpowiednio w dotychczasowym gimnazjum, trzyletnim liceum ogólnokształcącym, czteroletnim technikum, klasach dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej prowadzonych w branżowej szkole I stopnia, dotychczasowej szkole policealnej i szkole specjalnej przysposabiającej do pracy, a także w dotychczasowych szkołach artystycznych, oraz mogą być zmieniane na podstawie tych przepisów.

Zgodnie z art. 91a ust. 4 Karty Nauczyciela, do nauczycieli zatrudnionych w publicznych szkołach i szkolnych punktach konsultacyjnych przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urządach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych mają zastosowanie następujące przepisy Karty Nauczyciela:

- rozdziały 2–4 – określające obowiązki nauczycieli, wymaganie kwalifikacyjne, awans zawodowy nauczycieli, a także nawiązanie, zmiany i rozwiązanie stosunku pracy,
- art. 31 – określające prawo do jednorazowej gratyfikacji pieniężnej nauczycielowi dyplomowanemu, który uzyskał tytuł honorowy profesora oświaty,
- art. 42 ust. 1, 2 i 7a – określające czas pracy nauczyciela,
- art. 51 – określający prawo nauczyciela do otrzymania „Medalu Komisji Edukacji Narodowej”,
- art. 63–67 – dotyczące prawa do korzystania z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na podstawie przepisów Kodeksu karnego, a także prawo do urlopu wypoczynkowego,
- rozdziały 8–11 – czyli rozdziały poświęcone ochronie zdrowia, Dniu Edukacji Narodowej, odpowiedzialności dyscyplinarnej oraz uprawnieniom emerytalnym.

[Zakres zastosowania przepisów Karty Nauczyciela do nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach prowadzonych przez podmioty prywatne] O tym, które konkretnie przepisy Karty Nauczyciela mają zastosowanie do nauczycieli zatrudnionych w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego, jak również zatrudnionych w przedszkolach niepublicznych, niepublicznych placówkach, działających na podstawie przepisów Prawa oświatowego oraz szkołach niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych, decyduje zapis art. 91b ust. 2 Karty Nauczyciela. Dokonując wykładni wspomnianych przepisów, należy wobec tego stwierdzić, że:

10

- 1) do nauczycieli zatrudnionych w publicznych przedszkolach i szkołach oraz innych formach wychowania przedszkolnego prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego, jak również zatrudnionych w przedszkolach niepublicznych oraz szkołach niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych – bez względu na wymiar zatrudnienia – mają zastosowanie przepisy:
 - a) art. 6 – formułujące obowiązki nauczycieli,
 - b) art. 6a – określające sposób dokonywania oceny pracy nauczyciela,
 - c) art. 9 – określające wymagania kwalifikacyjne,
 - d) art. 10a – określający zasadę zatrudniania nauczyciela na podstawie Kodeksu pracy,
 - e) art. 11a – regulujące prawo nauczyciela do posiadania legitymacji służbowej,
 - f) art. 26 – określające przypadki wygaśnięcia stosunku pracy,
 - g) art. 63 – określające prawo ochrony nauczyciela podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych (w takiej sytuacji nauczyciel korzysta z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych, na zasadach określonych w Kodeksie karnym; szczegółowe wyjaśnienia w tym zakresie patrz: komentarz do art. 63 Karty Nauczyciela),
 - h) art. 75–85z – określające zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli;
- 2) do nauczycieli zatrudnionych w publicznych i niepublicznych placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego – bez względu na wymiar zatrudnienia – mają zastosowanie: art. 6, art. 6a, art. 9, art. 10a, art. 26, art. 63, art. 75–85z;
- 3) do nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach publicznych, a także w szkołach publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych, jak również w placówkach publicznych i niepublicznych – prowadzonych przez osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego, zatrudnionych co najmniej w wymiarze 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć mają zastosowanie przepisy Karty Nauczyciela:
 - a) art. 9a–9i – dotyczące awansu zawodowego nauczycieli,
 - b) art. 22 ust. 3 i 4 – stanowiący o wyłączeniu niektórych przepisów ustawy w związku z brakiem zatrudnienia w jednej szkole w wymiarze co najmniej 1/2 etatu. Dotyczy tych nauczycieli, którzy są zatrudnieni w kilku szkołach, łącznie w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć, jednak w żadnej z tych szkół

nie posiadają zatrudnienia w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć. W takiej sytuacji nauczyciel może odbyć staż, a opiekuna wyznacza organ sprawujący nadzór pedagogiczny (patrz: komentarz do art. 22 Karty Nauczyciela),

- c) art. 49 ust. 1 pkt 2 i 3 – określający obowiązek tworzenia w budżetach wojewodów oraz w budżecie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania specjalnego funduszu na nagrody dla nauczycieli za ich osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze,
 - d) art. 51 – stanowiący prawo nauczyciela do otrzymania „Medalu Komisji Edukacji Narodowej”,
 - e) art. 70a ust. 3, 4 i 6 – określający obowiązek wyodrębnienia środków na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli w budżetach wojewodów oraz w budżecie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania,
 - f) art. 86 – regulujący kwestię zaliczenia pracy nauczyciela jako pracy w szczególnym charakterze,
 - g) art. 88 – określający prawo nauczyciela do przejścia na wcześniejszą emeryturę,
 - h) art. 90 – określający prawo nauczyciela do dodatku do emerytury lub renty z tytułu prowadzenia w czasie okupacji tajnego nauczania,
 - i) przepisy wydane na podstawie art. 70a ust. 9 Karty Nauczyciela – przepis art. 70a ust. 9 Karty Nauczyciela, wchodzący w życie z dniem 1 stycznia 2019 r. stanowi podstawę dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do określenia w drodze rozporządzenia form doskonalenia zawodowego nauczycieli i rodzajów wydatków związanych z organizacją i prowadzeniem doskonalenia zawodowego nauczycieli, które mogą być dofinansowywane ze środków na doskonalenie zawodowe nauczycieli, oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków;
- 4) w przypadku nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach niepublicznych w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć, w tym do nauczyciela zatrudnionego na stanowisku dyrektora, mają zastosowanie opisane wcześniej przepisy: art. 9a–9i, art. 22 ust. 3 i 4, art. 49 ust. 1 pkt 2 i 3, art. 51, art. 70a ust. 3, 4 i 6 oraz art. 88 Karty Nauczyciela, a także od dnia 1 stycznia 2019 r. – przepisy wydane na podstawie art. 70a ust. 9 Karty Nauczyciela.

Jednocześnie należy wskazać na regulacje przejściowe w tym zakresie, jakie zawiera przepis art. 144 u.f.z.o. Powołany przepis określa, że w okresie od 1 września 2018 r. do 31 grudnia 2018 r. do nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach niepublicznych oraz publicznych i niepublicznych innych formach wychowania przedszkolnego w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć, w tym do nauczyciela zatrudnionego na stanowisku dyrektora mają zastosowanie przepisy art. 9a–9i, art. 22 ust. 3 i 4, art. 49 ust. 1 pkt 2 i 3, art. 51 i art. 88 Karty Nauczyciela w brzmieniu nadanym przepisami ustawy o finansowaniu zadań oświatowych oraz art. 70a ust. 3, 4 i 6 Karty Nauczyciela w brzmieniu obowiązującym w dniu 1 września 2018 r.

Warto również podkreślić, że przepisy Karty Nauczyciela w niektórych zapisach wprost stanowią, że pewne kwestie stosuje się do nauczycieli zatrudnionych w jednej z wymienionych instytucji. Przykładem jest art. 32 ust. 1 Karty Nauczyciela, który ma zastosowanie do nauczycieli mianowanych i dyplomowanych zatrudnionych na stanowiskach,

dla których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, w urzędach organów administracji rządowej i kuratoriach oświaty.

Nowelizacja Karty Nauczyciela dokonana ustawą zmieniającą z 18 marca 2016 r. wprowadziła przepis art. 91b ust. 2b, skutkiem którego z nauczycielem zatrudnionym w publicznym przedszkolu, szkole i placówce, a także w niepublicznym przedszkolu lub placówce oraz szkole niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej – prowadzonych przez osoby fizyczne lub osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego, nie może być nawiązany stosunek pracy, jeżeli nauczyciel ten nie spełnia warunków określonych w art. 10 ust. 5 pkt 2–5 Karty Nauczyciela, co oznacza, że nauczyciel ten musi spełniać następujące przesłanki:

- 1) ma pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z praw publicznych;
- 2) nie toczy się przeciwko niemu postępowanie karne w sprawie o przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub postępowanie dyscyplinarne;
- 3) nie był skazany prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 4) nie był prawomocnie ukarany karą dyscyplinarną, o której mowa w art. 76 ust. 1 pkt 3, w okresie 3 lat przed nawiązaniem stosunku pracy, albo karą dyscyplinarną, o której mowa w art. 76 ust. 1 pkt 4;
- 5) posiada kwalifikacje wymagane do zajmowania danego stanowiska.

Nowelizacja przepisów ustawy – Karta Nauczyciela, obowiązująca od 1 września 2018 r. rozszerzyła zakres powołanego przepisu również o nauczycieli innych form wychowania przedszkolnego. Na podstawie art. 32 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe, w przypadkach uzasadnionych warunkami demograficznymi i geograficznymi rada gminy może uzupełnić sieć publicznych przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych o publiczne inne formy wychowania przedszkolnego. Inne formy wychowania przedszkolnego organizuje się dla dzieci w miejscu zamieszkania lub w innym możliwie najbliższym miejscu. Zgodnie z zapisem art. 31 ust. 9 ustawy – Prawo oświatowe, zajęcia w innych formach wychowania przedszkolnego prowadzą nauczyciele posiadający kwalifikacje wymagane od nauczycieli przedszkoli. W innej formie wychowania przedszkolnego – w uzasadnionych przypadkach za zgodą kuratora oświaty – może być również zatrudniona osoba niebędąca nauczycielem do prowadzenia zajęć rozwijających zainteresowania, posiadająca przygotowanie uznane przez dyrektora przedszkola za odpowiednie do prowadzenia danych zajęć. Osobę tę zatrudnia się na zasadach określonych w Kodeksie pracy.

Inna forma wychowania przedszkolnego może zostać również założona i prowadzona przez osobę fizyczną lub osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego – jako publiczna lub niepubliczna inna forma wychowania przedszkolnego.

Inne formy wychowania przedszkolnego funkcjonują w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 28 sierpnia 2017 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania. Wychowanie przedszkolne może być prowadzone w formach:

- punktu przedszkolnego, w których zajęcia są prowadzone przez cały rok szkolny, z wyjątkiem przerw ustalonych przez organ prowadzący,

- zespołach wychowania przedszkolnego – w których zajęcia prowadzone są przez cały rok szkolny w niektóre dni tygodnia, z wyjątkiem przerw ustalonych przez organ prowadzący.

Nauczyciele zatrudnieni w publicznych i niepublicznych innych formach wychowania przedszkolnego prowadzonych przez osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego zostali z dniem 1 września 2018 r. objęci przepisami ustawy – Karta Nauczyciela w zakresie określonym w tej ustawie – art. 91b ust. 2.

W celu potwierdzenia spełnienia warunku niekaralności nauczyciel, przed nawiązaniem stosunku pracy, jest obowiązany przedstawić dyrektorowi szkoły informację z Krajowego Rejestru Karnego. Natomiast w celu potwierdzenia spełnienia warunku nieukarania karą dyscyplinarną nauczyciela, przed nawiązaniem stosunku pracy dyrektor szkoły jest obowiązany zasięgnąć informacji z centralnego rejestru orzeczeń dyscyplinarnych, w trybie określonym w art. 85y ust. 1a Karty Nauczyciela.

W zakresie określonym Kartą Nauczyciela przepisom tej ustawy podlegają nauczyciele urlopowani na podstawie przepisów ustawy o związkach zawodowych. Zgodnie z art. 25 ust. 1 u.z.z., pracownikowi powołanemu do pełnienia z wyboru funkcji związkowej poza zakładem pracy, jeżeli z wyboru wynika obowiązek wykonywania tej funkcji w charakterze pracownika, przysługuje – na wniosek organizacji związkowej – prawo do urlopu bezpłatnego. Z wnioskiem o udzielenie urlopu bezpłatnego w celu pełnienia z wyboru funkcji związkowej poza zakładem pracy, jeżeli z wyboru wynika obowiązek wykonywania tej funkcji w charakterze pracownika, może wystąpić do pracodawcy organizacja związkowa, w której pracownik ma pełnić daną funkcję, co najmniej na 14 dni przed proponowanym terminem rozpoczęcia urlopu bezpłatnego, wskazując okres, na jaki ma być on udzielony. Pracodawca jest obowiązany udzielić urlopu bezpłatnego na okres wskazany przez organizację związkową. Udzielenie urlopu bezpłatnego w innym terminie może nastąpić jedynie z ważnych przyczyn, na podstawie porozumienia pracodawcy z organizacją związkową. Szczegółowy tryb udzielania urlopu bezpłatnego określają przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z 11 czerwca 1996 r. w sprawie trybu udzielania urlopu bezpłatnego i zwolnień od pracy pracownikom pełniącym z wyboru funkcje w związkach zawodowych oraz zakresu uprawnień przysługujących pracownikom w czasie urlopu bezpłatnego i zwolnień od pracy (Dz.U. Nr 71, poz. 336).

Zgodnie z art. 91a ust. 3 Karty Nauczyciela, nauczycielom urlopowanym przysługują uprawnienia, o których mowa w:

- art. 9a–9i – dotyczących awansu zawodowego nauczycieli,
- art. 30 – określającym zasady wynagradzania,
- art. 31 – przewidującym wypłatę jednorazowej gratyfikacji pieniężnej dla nauczyciela dyplomowanego, który uzyskał tytuł honorowy profesora oświaty,
- art. 33 – określającym zasady przyznawania dodatku za wysługę lat,
- art. 49 – określającym zasady tworzenia specjalnego funduszu nagród dla nauczycieli (w budżetach organów prowadzących, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania),
- art. 51 – stanowiącym prawo nauczyciela do otrzymania „Medalu Komisji Edukacji Narodowej”,

- art. 73 – określającym zasady przyznawania urlopu dla poratowania zdrowia,
- art. 86–88 – regulujących uprawnienia emerytalne nauczycieli,
- art. 90 – określającym prawo nauczyciela do dodatku do emerytury lub renty z tytułu prowadzenia w czasie okupacji tajnego nauczania.

Przepisy Karty Nauczyciela mają w pewnym zakresie zastosowanie również wobec pracowników zatrudnionych u pracodawców niebędących szkołami lub wymienionymi wyżej placówkami, pełniących funkcję instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz kierowników praktycznej nauki zawodu, posiadających kwalifikacje określone dla nauczycieli praktycznej nauki zawodu oraz wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą w wymiarze przewidzianym dla tych nauczycieli, a także pracownicy zatrudnieni w Ochotniczych Hufcach Pracy na stanowiskach wychowawców, pedagogów oraz na stanowiskach kierowniczych, posiadający kwalifikacje, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1 Karty Nauczyciela, wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą co najmniej w połowie obowiązującego ich czasu pracy.

Zasadą jest, że zajęcia praktyczne wykonują nauczyciele. Zajęcia praktyczne mogą być również prowadzone przez instruktorów praktycznej nauki zawodu, którymi są:

- pracownicy, dla których praca dydaktyczna i wychowawcza z uczniami lub młodocianymi stanowi podstawowe zajęcie i jest wykonywana w tygodniowym wymiarze godzin przewidzianym dla nauczycieli,
- pracodawcy lub wyznaczeni przez nich pracownicy albo osoby prowadzące indywidualne gospodarstwa rolne, dla których praca dydaktyczna i wychowawcza z uczniami lub młodocianymi nie stanowi podstawowego zajęcia lub jest wykonywana w tygodniowym wymiarze godzin niższym niż przewidziany dla nauczycieli, w ramach obowiązującego ich tygodniowego czasu pracy.

Szczegółowe kwalifikacje wymagane od instruktorów praktycznej nauki zawodu określają przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 24 sierpnia 2017 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz.U. z 2017 r., poz. 1644), które zostały wydane na podstawie art. 120 ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe. *Novum*, na które warto zwrócić uwagę, stanowi uszczegółowienie wytycznych rozporządzenia. Ustawodawca wskazuje, w jakich jednostkach może być prowadzona praktyczna nauka zawodu. Przedmiotowe rozporządzenie uwzględnia organizację praktycznej nauki zawodu w:

- warsztatach szkolnych,
- pracowniach szkolnych,
- placówkach kształcenia ustawicznego,
- placówkach kształcenia praktycznego

– u pracodawców, a także w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Ponadto rozporządzenie określa zakres spraw, które powinny być określone w umowie zawartej pomiędzy szkołą a podmiotem organizującym praktyczną naukę zawodu, w tym prawa i obowiązki stron, a także kwalifikacje wymagane od osób prowadzących praktyczną naukę zawodu i przysługujące im uprawnienia.

Jeżeli chodzi o pierwszą grupę instruktorów, powinni oni posiadać kwalifikacje wymagane od nauczycieli, określone w przepisach rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej

z 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli. Z kolei druga grupa instruktorów musi posiadać co najmniej tytuł mistrza w zawodzie, którego będą nauczać, lub w zawodzie wchodzącym w zakres zawodu, którego będą nauczać oraz przygotowanie pedagogiczne wymagane od nauczycieli lub ukończony kurs pedagogiczny, którego program został zatwierdzony przez kuratora oświaty i obejmował łącznie co najmniej 70 godzin zajęć z psychologii, pedagogiki i metodyki oraz 10 godzin praktyki metodycznej, albo ukończony przed 6 stycznia 1993 r. kurs pedagogiczny uprawniający do pełnienia funkcji instruktora praktycznej nauki zawodu. Instruktorzy praktycznej nauki zawodu niemający tytułu mistrza w zawodzie posiadają przygotowanie pedagogiczne lub ukończony kurs pedagogiczny oraz:

- 1) świadectwo ukończenia technikum, branżowej szkoły II stopnia, technikum uzupełniającego lub szkoły równorzędnej albo świadectwo ukończenia szkoły policealnej lub dyplom ukończenia szkoły pomaturalnej lub policealnej i tytuł zawodowy w zawodzie, którego będą nauczać, lub w zawodzie pokrewnym do zawodu, którego będą nauczać, oraz co najmniej trzyletni staż pracy w zawodzie, którego będą nauczać, lub
- 2) świadectwo ukończenia liceum zawodowego i tytuł robotnika wykwalifikowanego lub równorzędny w zawodzie, którego będą nauczać, oraz co najmniej czteroletni staż pracy w tym zawodzie nabyty po uzyskaniu tytułu zawodowego, lub
- 3) świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego, liceum technicznego, liceum profilowanego, uzupełniającego liceum ogólnokształcącego, technikum, branżowej szkoły II stopnia i technikum uzupełniającego, kształcących w innym zawodzie niż ten, którego będą nauczać, lub średniego studium zawodowego i tytuł robotnika wykwalifikowanego lub równorzędny w zawodzie, którego będą nauczać, oraz co najmniej sześćioletni staż pracy w tym zawodzie nabyty po uzyskaniu tytułu zawodowego, lub
- 4) dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku (specjalności) odpowiednim dla zawodu, którego będą nauczać, oraz co najmniej trzyletni staż pracy w tym zawodzie nabyty po uzyskaniu dyplomu lub dyplom ukończenia studiów wyższych na innym kierunku (specjalności) oraz co najmniej sześćioletni staż pracy w zawodzie, którego będą nauczać.

Ochotnicze Hufce Pracy są instytucjami rynku pracy. Są to państwowe jednostki budżetowe wyspecjalizowane w działaniach na rzecz młodzieży, w szczególności młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym oraz bezrobotnych do 25 roku życia.

Mocą art. 91b ust. 2a Karty Nauczyciela, do tych grup pracowników mają zastosowanie następujące przepisy Karty Nauczyciela:

- art. 6 – określający obowiązki nauczyciela,
- art. 51 – stanowiący prawo nauczyciela do otrzymania „Medalu Komisji Edukacji Narodowej”,
- art. 63 – określający prawo do korzystania z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na podstawie Kodeksu karnego,
- art. 64 ust. 3 – określający prawo do urlopu wypoczynkowego w szkołach, w których nie są przewidziane ferie szkolne, w wymiarze 35 dni roboczych,
- art. 86–88 – określające uprawnienia emerytalne nauczyciela,

- art. 90 – określający prawo nauczyciela do dodatku do emerytury lub renty z tytułu prowadzenia w czasie okupacji tajnego nauczania.

W kwestii stosowania przepisów Karty Nauczyciela do instruktorów praktycznej nauki zawodu wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z 3 lutego 2012 r.

SN (...) instruktorzy praktycznej nauki zawodu nie stanowią podgrupy nauczycieli praktycznej nauki zawodu. (...) do instruktorów praktycznej nauki zawodu przepisy Karty Nauczyciela mają zastosowanie w ograniczonym zakresie. Warunkiem jest posiadanie przez tych instruktorów wymaganych kwalifikacji. (Wyrok SN z 3 lutego 2012 r.; sygn. akt II UK 126/11)

W treści uzasadnienia SN zwrócił uwagę na różnicę, jaka występuje pomiędzy instruktorami a nauczycielami praktycznej nauki zawodu. Instruktorzy podlegają przepisom Karty Nauczyciela tylko w zakresie w niej określonym. Okres pracy w charakterze instruktora praktycznej nauki zawodu może być uznany za okres pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 88 Karty Nauczyciela dopiero od 1 września 1988 r. – a więc od wejścia w życie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 10 sierpnia 1988 r. w sprawie rozciągnięcia niektórych przepisów Karty Nauczyciela na instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz na niektórych innych pracowników uspołecznionych zakładów pracy, prowadzących prace pedagogiczne i wychowawcze (Dz.U. Nr 34, poz. 261 – *uchylony*).

Rozważana przez Sąd Najwyższy kwestia ma decydujące znaczenie w przedmiocie nabycia prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego. Okres pracy w charakterze instruktora praktycznej nauki zawodu nie jest okresem wliczanym do okresu pracy wymaganym do nabycia prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

W tym miejscu warto również przytoczyć wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 4 czerwca 2013 r.

TK (...) art. 2 pkt 1 ustawy z 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych w zakresie, w jakim nie uwzględnia wśród uprawnionych do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego instruktorów praktycznej nauki zawodu, zatrudnionych w innych jednostkach niż wskazane w tym przepisie, jest zgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej. (Wyrok TK z 4 czerwca 2013 r.; sygn. akt SK 49/12)

SA Pracy w charakterze instruktora praktycznej nauki zawodu nie można zaliczyć do okresu wymaganego do nabycia nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, jeżeli nie wykonywał jej jako nauczyciel w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1 tej ustawy z 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych. (Wyrok SA w Lublinie z 27 stycznia 2016 r.; sygn. akt III AUa 889/15)

Wymienione grupy nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych podlegają przepisom Karty Nauczyciela w przypadku, gdy są zatrudnieni – a więc gdy wiąże ich z pracodawcą stosunek pracy. W ujęciu kodeksowym (art. 22 § 1 k.p.) przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca – do zatrudnienia pracownika za wynagrodzeniem. Nie jest dopuszczalne zastąpienie umowy o pracę umową cywilnoprawną przy

zachowaniu warunków wykonywania pracy. Od 1 września 2018 r. zasada ta dotyczy również nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach, szkołach lub placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego – w tym zakresie patrz: komentarz do art. 10a. Przepisy powszechnie obowiązujące – tj. przepisy Kodeksu pracy regulują problematykę sposobu nawiązania stosunku pracy w sposób ogólny. Z tego względu niezwykle istotne jest uwzględnienie w tej materii przepisów Karty Nauczyciela, które w sposób szczegółowy określają ramy prawne nawiązania stosunku pracy z nauczycielem – o czym szerzej patrz: komentarz do art. 10.

Art. 2. [Wyłączenia stosowania ustawy]

Przepisów ustawy nie stosuje się do żołnierzy w czynnej służbie wojskowej oraz funkcjonariuszy Policji i pożarnictwa:

- 1) zajmujących stanowiska nauczycieli w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych wojskowych i prowadzonych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz organy podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych lub przez niego nadzorowane;**
- 2) wyznaczonych do wykonywania zadań poza wojskiem oraz służbami podległymi lub nadzorowanymi przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, na stanowiskach wymienionych w art. 1.**

- 1 [Żołnierze w służbie czynnej]** Powołany przepis informuje, że przepisy Karty Nauczyciela nie mają zastosowania do żołnierzy w czynnej służbie wojskowej oraz funkcjonariuszy Policji i pożarnictwa, zajmujących stanowiska nauczycieli w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych wojskowych i prowadzonych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz organy podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych lub przez niego nadzorowane. Przepisów Karty Nauczyciela nie stosuje się również do nauczycieli wyznaczonych do wykonywania zadań poza wojskiem oraz służbami podległymi lub nadzorowanymi przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych.
- 2 [Delegacja ustawowa]** Na podstawie art. 49 ustawy – Prawo oświatowe, Rada Ministrów może określić w drodze rozporządzenia, wykaz szkół i placówek, które prowadzą minister właściwy do spraw wewnętrznych i Minister Obrony Narodowej. Na podstawie wskazanego przepisu zostało wydane rozporządzenie Rady Ministrów z 26 marca 2018 r. w sprawie wykazu szkół i placówek, które prowadzą minister właściwy do spraw wewnętrznych i Minister Obrony Narodowej (Dz.U. z 2018 r. poz. 681).

Art. 3. [Definicje ustawowe]

Ilekrót w ustawie jest mowa o:

- 1) nauczycielach bez bliższego określenia – rozumie się przez to nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w przedszkolach, szkołach i placówkach wymienionych w art. 1 ust. 1;**

- 2) szkołach bez bliższego określenia – rozumie się przez to przedszkola, szkoły i placówki oraz inne jednostki organizacyjne wymienione w art. 1 ust. 1, a także odpowiednio ich zespoły;
- 3) stażu – rozumie się przez to okres zatrudnienia nauczyciela w przedszkolach, szkołach i placówkach oraz innych jednostkach organizacyjnych, o których mowa w art. 1 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 2, w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć, rozpoczętego i realizowanego w trybie i na zasadach określonych w przepisach rozdziału 3a, z tym że w przypadku nauczycieli, o których mowa w art. 9e ust. 1–3, równoważny z odbywaniem stażu jest odpowiednio okres zatrudnienia na tych stanowiskach lub czas urlopowania lub zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy;
- 4) związkach zawodowych – rozumie się przez to związek zawodowy, którego członkiem jest nauczyciel, a jeżeli nauczyciel nie jest członkiem żadnego związku, to związek zawodowy zrzeszający nauczycieli wskazany przez nauczyciela;
- 5) ustawie – Prawo oświatowe – rozumie się ustawę, o której mowa w art. 1 ust. 1 pkt 1;
- 6) stopniu naukowym doktora – rozumie się przez to także stopień doktora sztuki.

[Definicje ustawowe] Komentowany przepis zawiera definicję legalną pojęć użytych w Karcie Nauczyciela. Wyjaśnienie pojęć pozwala na ustalenie znaczenia użytych w ustawie sformułowań i stanowi wskazówkę co do zakresu ich stosowania. 1

[Nauczyciel] Pojęcie „nauczyciel” użyte w Karcie Nauczyciela bez bliższego określenia oznaczałoby także wychowawcę i innego pracownika pedagogicznego, bez względu na miejsce zatrudnienia. Jednak ustawodawca, wyjaśniając znaczenie słowa „nauczyciel”, ograniczył się tylko do osób wymienionych w art. 1 Karty Nauczyciela – a więc nauczycieli zatrudnionych w: 2

- publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz zakładach kształcenia i placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie ustawy – Prawo oświatowe,
- zakładach poprawczych oraz schroniskach dla nieletnich działających na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich,
- publicznych kolegiach pracowników służb społecznych.

Warto tutaj zwrócić uwagę na uzasadnienie do wyroku z 19 marca 2007 r. WSA w Gliwicach, który uznał, że nie istnieją podstawy do wyłączenia nauczyciela przedszkola z kręgu osób uprawnionych do dodatku funkcyjnego za wychowawstwo klasy. Do dodatku funkcyjnego z tytułu pełnienia funkcji wychowawcy klasy uprawniony jest zatem nie tylko nauczyciel szkoły, ale również przedszkola.

WSA *Pojęcie „nauczyciel” odnosi się zarówno do nauczyciela zatrudnionego w szkole, jak i w przedszkolu. (Wyrok WSA w Gliwicach z 19 marca 2007 r.; sygn. akt IV SA/GL 34/07)*

W odniesieniu do pozostałej grupy nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych (w tym zatrudnionych w publicznych i niepublicznych przedszkolach,

szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego), przepisy Karty Nauczyciela mają zastosowanie tylko w sytuacji, gdy przepisy tej ustawy tak stanowią (szerzej na ten temat patrz: uwagi do art. 1).

Status „nauczyciela” przysługuje tylko nauczycielom czynnym zawodowo. Decydujące znaczenie w kwestii bycia nauczycielem ma fakt zatrudnienia w szkołach i placówkach, o których mowa w art. 1 Karty Nauczyciela. Nauczyciel, który przeszedł na emeryturę, przestaje być czynnym zawodowo nauczycielem (wyjątkiem są sytuacje, gdy nauczyciel w trakcie emerytury podejmuje pracę). Oznacza to, że osoba ta nie spełnia np. przesłanki ubiegania się o wyższy stopień awansu zawodowego (wyrok WSA w Warszawie z 16 lutego 2010 r.; sygn. akt II SA/Wa 1730/09).

- 3 **[Szkoła]** Analogicznie zostało wyjaśnione pojęcie „szkoły”. Ilekroć w przepisach Karty Nauczyciela jest mowa o „szkole” bez bliższego określenia, należy przez to rozumieć również przedszkole, placówkę oraz inne jednostki organizacyjne – wymienione w art. 1 ust. 1 Karty Nauczyciela.

Przez pojęcie „szkoły” bez bliższego określenia należy również rozumieć zespoły, przy czym mogą to być zespoły:

- szkół,
- placówek,
- szkół i placówek.

Szczegółowe zasady tworzenia zespołów określa art. 91 ustawy – Prawo oświatowe. Połączenia szkół lub placówek może dokonać organ prowadzący. Warunkiem jest, aby łączone szkoły lub placówki były szkołami lub placówkami różnych typów. Szczegółowego wyliczenia typów szkół dokonał ustawodawca w art. 18 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe. Zgodnie z powołanym przepisem, szkoły publiczne i niepubliczne dzielą się na następujące typy:

- 1) ośmioletnią szkołę podstawową;
- 2) szkoły ponadpodstawowe:
 - a) czteroletnie liceum ogólnokształcące,
 - b) pięcioletnie technikum,
 - c) trzyletnia branżowa szkoła I stopnia,
 - d) trzyletnia szkoła specjalna przysposabiająca do pracy,
 - e) dwuletnia branżowa szkoła II stopnia,
 - f) szkoła policealna dla osób posiadających wykształcenie średnie lub wykształcenie średnie branżowe, o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku.

Na gruncie ustawy – Prawo oświatowe funkcjonują następujące rodzaje placówek:

- 1) placówki oświatowo-wychowawcze, w tym szkolne schroniska młodzieżowe, umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego;

- 2) placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych;
- 3) placówki artystyczne – ogniska artystyczne umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień artystycznych;
- 4) poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne udzielające dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu;
- 5) młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze umożliwiające dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna, realizację odpowiednio obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki;
- 6) placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania;
- 7) placówki doskonalenia nauczycieli;
- 8) biblioteki pedagogiczne.

[Zespół szkół] Szkoły lub/i placówki mogą być łączone w zespół. Połączenia szkół lub placówek różnych typów w zespół następuje w drodze uchwały organu stanowiącego właściwej jednostki samorządu terytorialnego, przy czym połączenie to nie narusza odrębności rad pedagogicznych, rad rodziców, rad szkół lub placówek i samorządów uczniowskich poszczególnych szkół lub placówek. Statut zespołu szkół lub placówek może jednak zawierać unormowania odrębne w tym zakresie. Regulacje zawarte w statucie zespołu mają pierwszorzędne zastosowanie przed regulacjami zawartymi w statutach połączonych szkół lub placówek. Zatem w zakresie uregulowanym odmiennie w statucie zespołu tracą moc postanowienia zawarte w statutach połączonych szkół lub placówek. Dyrektor tak utworzonego zespołu jest jednocześnie dyrektorem szkół lub placówek wchodzących w jego skład.

4

Utworzenie zespołu szkół może również nastąpić w przypadku, gdy szkoły lub placówki są prowadzone przez różne organy. W takiej sytuacji utworzenie zespołu może nastąpić po zawarciu porozumienia między organami prowadzącymi te szkoły lub placówki. Z zapisów porozumienia powinno w szczególności wynikać, który z organów będzie pełnić rolę organu prowadzącego w stosunku do tak utworzonego zespołu, jak również sposób finansowania zespołu oraz tryb rozwiązywania zespołu.

[Staż] Pojęcie „stażu” zostało wprowadzone do definicji ustawowej w wyniku nowelizacji Karty Nauczyciela z 6 kwietnia 2000 r. Niewątpliwie wprowadzenie pojęcia „stażu” miało bezpośredni związek z jedną z systemowych zmian pragmatyki zawodowej nauczyciela, a mianowicie z regulacją sposobu awansu zawodowego (szerzej na ten temat patrz: komentarz do art. 9a–9i Karty Nauczyciela).

5

Przez pojęcie „staż” ustawodawca rozumie okres zatrudnienia nauczyciela w przedszkolach, szkołach i placówkach oraz innych jednostkach organizacyjnych, o których mowa w art. 1 ust. 1 Karty Nauczyciela (patrz: teza 1 do komentowanego przepisu) oraz w art. 1 ust. 2 pkt 2 Karty Nauczyciela. Do stażu nauczyciela zalicza się więc również okres zatrudnienia w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego, zatrudnionych w przedszkolach niepublicznych, niepublicznych placówkach, o których mowa w art. 1 ust. 1 pkt 1 Karty Nauczyciela, oraz szkołach niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych, a także zatrudnionych w publicznych lub niepublicznych innych formach wychowania przedszkolnego prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego.

Warunkiem zaliczenia do stażu okresu pracy w wymienionych jednostkach jest zatrudnienie w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć. Rozpoczęcie i realizacja stażu następuje w trybie i na zasadach określonych w przepisach rozdziału 3a Karty Nauczyciela. Wyjątek stanowią nauczyciele, o których mowa w art. 9e ust. 1–3:

- dyrektorzy, posiadający na tym stanowisku nieprzerwany okres pracy wynoszący co najmniej 3 lata (w przypadku posiadania co najmniej stopnia naukowego doktora oraz wyróżniającej oceny pracy – 2 lata),
- nauczyciele mianowani zatrudnieni na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne w urzędach organów administracji rządowej, kuratoriach oświaty, specjalistycznej jednostce nadzoru, CKE oraz okręgowych komisjach egzaminacyjnych, organach sprawujących nadzór nad zakładami poprawczymi i schroniskami dla nieletnich, szkołami przy zakładach karnych, zatrudnieni na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, posiadający nieprzerwany okres pracy na stanowisku, wynoszący co najmniej 3 lata (w przypadku posiadania co najmniej stopień naukowy doktora – 2 lata),
- nauczyciele zatrudnieni w publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych oraz publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych, zatrudnieni na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, posiadający nieprzerwany okres pracy na stanowisku wynoszący co najmniej 3 lata (w przypadku posiadania co najmniej stopień naukowy doktora – 2 lata),
- nauczyciele urlopowani lub zwolnieni z obowiązku świadczenia pracy na podstawie ustawy o związkach zawodowych, których okres urlopowania lub zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy trwa nieprzerwanie co najmniej 3 lata.

W przypadku tej grupy osób równoważny z odbywaniem stażu jest odpowiednio okres zatrudnienia na tych stanowiskach lub czas urlopowania lub zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy.

- 6 [Związek zawodowy]** Pojęcie „związku zawodowego” na potrzeby Karty Nauczyciela oznacza związek zawodowy, którego członkiem jest nauczyciel, a jeżeli nauczyciel nie jest członkiem żadnego związku, to związek zawodowy zrzeszający nauczycieli wskazany przez nauczyciela. Warunkiem uznania danego związku zawodowego za związek

zawodowy w rozumieniu ustawowym jest fakt członkostwa nauczyciela w tym związku bądź też wskazanie danego związku zrzeszającego nauczycieli przez nauczyciela.

Art. 4. [Współdziałanie ze związkami zawodowymi]

1. Zasady współdziałania w dziedzinie oświaty i wychowania organów administracji rządowej (organów jednostek samorządu terytorialnego) ze związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli, nieustalone w ustawie o związkach zawodowych, określają porozumienia zawierane przez odpowiednie organy administracji rządowej (organy jednostek samorządu terytorialnego) z organami właściwego szczebla tych związków.

2. Rozporządzenia i zarządzenia przewidziane ustawą podlegają uzgodnieniu ze związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli.

[Związki zawodowe nauczycieli] Przepis art. 4 ust. 1 określa zasady współdziałania organów administracji rządowej i organów jednostek samorządu terytorialnego ze związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli. W kwestiach nieustalonych w ustawie o związkach zawodowych zasady współdziałania określają porozumienia zawierane przez odpowiednie organy. Przykładami tego typu porozumień są:

- 1) porozumienie z 15 listopada 2002 r. zawarte pomiędzy Ministrem Edukacji Narodowej i Sportu oraz Zarządem Głównym Związku Nauczycielstwa Polskiego w sprawie zasad współdziałania w dziedzinie oświaty i wychowania;
- 2) porozumienie z 10 lipca 1990 r. zawarte pomiędzy Ministrem Edukacji Narodowej a Krajową Sekcją Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” w sprawie zasad współdziałania w dziedzinie oświaty i wychowania organów administracji państwowej z instancjami Krajowej Sekcji Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność”.

Formami współdziałania określonymi w porozumieniu zawartym z Krajową Sekcją Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” są m.in.:

- konsultacje i udział we wspólnych posiedzeniach i spotkaniach roboczych,
- wymiana opinii, stanowisk, wniosków i postulatów,
- powoływanie wspólnych komisji, zespołów opracowujących projekty rozwiązań problemów objętych porozumieniem,
- wymiana i udostępnianie dokumentów i innych materiałów dotyczących spraw objętych porozumieniem,
- kontakty bieżące przez wyznaczonych przez strony ich pełnomocników,
- podejmowanie innych działań mających na celu realizację przyjętych ustaleń porozumienia.

Z kolei formami współpracy określonymi w porozumieniu zawartym z Zarządem Głównym Związku Nauczycielstwa Polskiego są:

- przekazywanie istotnych informacji dotyczących polityki oświatowej państwa, w tym ogólnych zamierzeń w sprawach zatrudnienia w oświacie oraz umożliwienie stronie związkowej wyrażania opinii w przedmiotowych kwestiach,

- poddawanie procedurze uzgodnieniowej projektów aktów normatywnych w zakresie objętym zadaniami Związku oraz opiniowanie projektów innych aktów normatywnych dotyczących oświaty i wychowania,
- udział przedstawicieli Związku Nauczycielstwa Polskiego w naradach kuratorów oświaty i innych spotkaniach poświęconych ważnym sprawom oświatowym, organizowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu,
- konsultacje w sprawach spornych budzących wątpliwości, w szczególności dotyczących stosowania prawa oświatowego.

Minister Edukacji Narodowej i Sportu został zobowiązany do informowania kuratorów oświaty oraz organów prowadzących szkoły o rezultatach uzgodnień stron porozumienia, w szczególności poprzez zamieszczanie na stronie internetowej Ministerstwa.

- 2 **[Uzgadnianie aktów wykonawczych]** W art. 4 ust. 2 Karty Nauczyciela ustawodawca zawarł obowiązek uzgadniania ze związkami zawodowymi rozporządzeń i zarządzeń przewidzianych przepisami tej ustawy. Przepis ten w praktyce może budzić wątpliwości – przede wszystkim w zakresie rozumienia pojęcia „uzgadnianie”. Wyjaśnień w tym zakresie dostarcza nam wielokrotnie powoływany w literaturze wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 17 marca 1998 r.

W powołanym wyroku Trybunał Konstytucyjny odniósł się wprawdzie do nieobowiązującego już rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 19 marca 1997 r. w sprawie wynagradzania nauczycieli, niemniej jednak temat dedykowany temu orzeczeniu nie traci na aktualności.

TK (...) użytemu przez ustawodawcę słowu: „uzgadnianie” należy nadać znaczenie zgodne z jego sensem językowym. Termin ten ma oznaczać czynność polegającą na „doprowadzeniu do braku rozbieżności”, „ujednolicaniu” czy też „harmonizowaniu” (w znaczeniu „wzajemnego dostosowania”). (...) ustawodawca przy konstruowaniu tej formy współuczestnictwa związków zawodowych w procesie tworzenia prawa kładzie nacisk nie na efekt uzgodnienia w postaci osiągnięcia zgody, lecz raczej na fakt uzgadniania, na sam proces dochodzenia do tej zgody; ujednolicania czy też wzajemnego dostosowywania (harmonizowania) swoich stanowisk. „Uzgadnianie” nie oznacza całkowitej i powszechnej zgody pomiędzy organem prawotwórczym a wszystkimi podmiotami uczestniczącymi w procesie stanowienia aktu normatywnego. Wynikiem negocjacji jest podpisanie protokołu ustaleń i rozbieżności. Konkludując, należy stwierdzić, że termin „uzgadnianie” nie oznacza bezwarunkowej zgody wszystkich podmiotów, które uczestniczą w procesie stanowienia aktu normatywnego na wszystkie rozwiązania przewidziane w tym akcie. W ocenie Trybunału, „uzgodnienie” oznacza poddanie treści aktów sformalizowanej procedurze uzgodnieniowej z podmiotami upoważnionymi do tej formy uczestnictwa w procesie stanowienia aktu normatywnego w celu jej osiągnięcia. Wyrazem przeprowadzenia tej procedury powinny być protokoły uzgodnień, ale też rozbieżności w razie braku zgody na treść rozwiązań aktu. (Wyrok TK z 17 marca 1998 r.; sygn. akt U 23/97)

[Opiniowanie aktów prawnych] Uprawnienia związków zawodowych w zakresie opiniowania aktów prawnych wyrażone zostały w treści art. 19 ust. 2 u.z.z. Zgodnie z powołanym przepisem, organy władzy i administracji rządowej oraz organy samorządu terytorialnego kierują założenia albo projekty aktów prawnych, w zakresie objętym zadaniami związków zawodowych, do odpowiednich władz statutowych związku, określając termin przedstawienia opinii nie krótszy jednak niż 30 dni. Termin ten może zostać skrócony do 21 dni ze względu na ważny interes publiczny. Skrócenie terminu wymaga szczególnego uzasadnienia. Bieg terminu na przedstawienie opinii liczy się od dnia następującego po dniu doręczenia założeń albo projektu wraz z pismem określającym termin przedstawienia opinii. Nieprzedstawienie opinii w wyznaczonym terminie uważa się za rezygnację z prawa jej wyrażenia. Założenia albo projekty aktów prawnych organy władzy i administracji rządowej oraz organy samorządu terytorialnego przekazują również na odpowiedni adres elektroniczny wskazany przez właściwy organ statutowy związku, nie później niż w dniu ich doręczenia na piśmie.

NSA *Akt prawny prawa miejscowego o charakterze generalnym i abstrakcyjnym podlega opiniowaniu w trybie i na zasadach określonych w art. 19 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych.* (Wyrok NSA z 14 kwietnia 2015 r.; sygn. akt I OSK 2961/14)

Przykładem uchwały podejmowanej na gruncie przepisów Karty Nauczyciela, będącej aktem prawa miejscowego, jest m.in. uchwała organu stanowiącego właściwej jednostki samorządu terytorialnego w sprawie określenia:

- tygodniowego wymiaru godzin zajęć nauczycieli szkół niewymienionych w art. 42 ust. 3 Karty Nauczyciela, pedagogów, psychologów, logopedów, terapeutów pedagogicznych i doradców zawodowych,
- zasady rozliczania tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć nauczycieli, dla których ustalony plan zajęć jest różny w poszczególnych okresach roku szkolnego,
- zasad udzielania i rozmiaru obniżek tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin dla nauczycieli, którym powierzono stanowiska kierownicze oraz innych nauczycieli,
- w drodze regulaminu wysokości stawek dodatków za wysługę lat, motywacyjnego, funkcyjnego oraz za warunki pracy, szczegółowych warunków obliczania i wypłacania wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw, a także wysokości i warunków wypłacania nagród i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy nauczyciela.

Przy ostatniej z wymienionych uchwał szczególny tryb postępowania został określony w przepisach Karty Nauczyciela (patrz: komentarz do art. 30).

Podjęcie uchwały bez wymaganej prawem opinii związków zawodowych bądź uzgodnień ze związkami zawodowymi rodzi znamienne skutki w sferze mocy prawnej takiego aktu.

WSA *Jeżeli zaskarżone zarządzenie ma charakter aktu generalnego, dotyczącego sfery działalności związków zawodowych, czyli jest aktem prawa, o którym mowa w art. 19 ust. 2 u.z.z., to organ ma obowiązek skonsultowania wydanego zarządzenia z organizacją związkową. Zaniechanie dopełnienia tego obowiązku stanowi istotne naruszenie art. 19 ust. 2 tej ustawy. Mechanizm opiniowania*

projektu aktu prawnego przez organizację związkową ma charakter obligatoryjny i stanowi element procedury wydania tego aktu. Naruszenie procedury stanowi istotne naruszenie prawa, skutkujące stwierdzeniem nieważności zażarżonego zarządzenia. (Wyrok WSA w Warszawie z 22 kwietnia 2013 r.; sygn. akt II SA/Wa 92/13)

W przedmiotowym wyroku WSA poruszył bardzo istotną materię dotyczącą obowiązku uzyskania opinii w procesie wydawania aktów prawnych przez organy jednostek samorządu terytorialnego oraz skutki braku takiej opinii. WSA wskazał na utrwaloną w orzecznictwie linię, prezentującą stanowisko, że istotnym naruszeniem prawa jest m.in. naruszenie procedury podjęcia uchwały.

Stwierdzenie nieważności uchwały lub aktu może nastąpić, gdy pozostaje on w sprzeczności z określonymi przepisami prawnymi – przy czym nie jest konieczne rażące naruszenie prawa, warunkujące stwierdzenie nieważności decyzji czy postanowienia – o czym stanowi wprost zapis art. 156 § 1 k.p.a. W treści uzasadnienia WSA zwrócił uwagę na formy działania administracji publicznej, które mają postać czynności prawnych lub czynności faktycznych.

Wśród czynności prawnych należy wyróżnić akty o charakterze generalnym:

- przepisy powszechnie obowiązujące,
- instrukcje,
- zarządzenia wewnętrzne,
- regulaminy

oraz akty o charakterze indywidualnym:

- decyzje administracyjne,
- akty indywidualne.

Do aktów prawnych można zaliczyć akty generalne. Oznacza to wymóg konsultacji z reprezentatywną organizacją związkową uchwał i zarządzeń posiadających walor przepisów o charakterze generalnym. Zaniechanie dopełnienia tego obowiązku stanowi istotne naruszenie prawa – a konkretnie art. 19 ust. 2 u.z.z., co w konsekwencji prowadzi do uznania takiego aktu za nieważny.

Prawo opiniowania założeń albo projektów aktów prawnych przysługuje organizacji związkowej reprezentatywnej w rozumieniu ustawy o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego. Prawo opiniowania nie dotyczy założeń projektu budżetu państwa oraz projektu ustawy budżetowej, których opiniowanie regulują odrębne przepisy.

Stosownie do art. 23 ust. 2 ustawy o Radzie Dialogu Społecznego, za reprezentatywne organizacje związkowe uznaje się ogólnokrajowe związki zawodowe, ogólnokrajowe zrzeszenia (federacje) związków zawodowych i ogólnokrajowe organizacje międzyzwiązkowe (konfederacje), które spełniają łącznie następujące kryteria:

- 1) zrzeszają więcej niż 300 000 członków będących pracownikami, przy czym przy ustalaniu kryterium liczebności uwzględnia się nie więcej niż po 100 000 członków organizacji związkowej będących pracownikami zatrudnionymi w podmiotach gospo-

darki narodowej, których podstawowy rodzaj działalności jest określony w jednej sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD). Organizacja związkowa ubiegająca się o uznanie jej za reprezentatywną organizację związkową przy ustalaniu liczby pracowników nie uwzględnia pracowników zrzeszonych w tych spośród jej organizacji członkowskich, które są lub w okresie roku przed złożeniem wniosku o stwierdzenie reprezentatywności były zrzeszone w reprezentatywnej organizacji związkowej mającej przedstawicieli w składzie Komisji,

- 2) działającą w podmiotach gospodarki narodowej, których podstawowy rodzaj działalności jest określony w więcej niż połowie sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), o której mowa w przepisach o statystyce publicznej.

Warto również dodać, że stwierdzenia reprezentatywności organizacji związkowej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie.

Na kanwie powyższych rozważań należy również podkreślić, że opiniotwórczej kompetencji związków zawodowych nie można zawężyć jedynie do aktów o charakterze generalnym. O charakterze konkretnego aktu prawnego decyduje przede wszystkim podstawa prawna tego aktu oraz materia, która jest przedmiotem jego regulacji.

NSA *Uchwały rady miejskiej o zamiarze likwidacji oraz o likwidacji szkół są niezgodne z prawem, jeśli nie były opiniowane przez związki zawodowe.* (Wyrok NSA z 23 lutego 2011 r.; sygn. akt I OSK 2028/10)

Art. 5. (uchylony)

[Przedmiot uchylonej regulacji] Art. 5 Karty Nauczyciela został skreślony przez art. 1 pkt 5 ustawy z 18 lutego 2000 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw. Skreślony przepis stanowił delegację dla Ministra Edukacji Narodowej do rozciągnięcia w drodze rozporządzenia przepisów ustawy Karta Nauczyciela lub niektórych jej postanowień na:

- nauczycieli szkół i placówek szkolących oraz oświatowo-wychowawczych innych niż wymienione w art. 1 Karty Nauczyciela,
- pracowników pełniących funkcję instruktorów oraz kierowników praktycznej nauki zawodu lub prowadzących pracę wychowawczą z młodocianymi pracownikami w placówkach zbiorowego zakwaterowania oraz w Ochotniczych Hufcach Pracy, dla których praca dydaktyczna i wychowawcza stanowi podstawowe zajęcie,
- pracowników pedagogicznych zatrudnionych na stanowiskach nauczycieli w ośrodkach szkolenia i doskonalenia kadr i ośrodkach szkolenia zawodowego oraz zawodowych kuratorów sądowych,
- trenerów zatrudnionych w szkołach i klasach z rozszerzonym programem wychowania fizycznego, szkołach i klasach sportowych, szkołach i klasach mistrzostwa sportowego, placówkach wychowania pozaszkolnego oraz w uczniowskich klubach sportowych, a także trenerów zatrudnionych w innych klubach sportowych, dla których praca z dziećmi i młodzieżą stanowi podstawowe zajęcie – w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw kultury fizycznej i sportu.

Skreślenie art. 5 pociągnęło za sobą zmianę art. 1, polegającą na wyczerpującym określeniu zakresu podmiotowego ustawy (szerzej na ten temat patrz: komentarz do art. 1).

Szczególne znaczenie mogą odgrywać tutaj akty prawne wydane na podstawie komentowanego przepisu w kontekście uprawnień emerytalnych nauczycieli.

SN

Wobec niewydania, na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 56, poz. 357 ze zm.), rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej (w porozumieniu z Prezesem Urzędu Kultury Fizycznej) w sprawie rozciągnięcia na trenerów przepisów tej ustawy lub niektórych jej postanowień, brak jest podstawy prawnej do uwzględnienia pracy trenera przy ustaleniu uprawnień emerytalnych przewidzianych w art. 86 i następne tej Karty, także wówczas, gdy pracę wykonywał z dziećmi i młodzieżą. (Wyrok SN z 29 września 2000 r.; sygn. akt II UKN 729/99)

Rozdział 2

Obowiązki nauczycieli

Art. 6. [Obowiązki nauczyciela]

Nauczyciel obowiązany jest:

- 1) rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, w tym zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę;
- 2) wspierać każdego ucznia w jego rozwoju;
- 3) dążyć do pełni własnego rozwoju osobowego;
- 3a) doskonalić się zawodowo, zgodnie z potrzebami szkoły;
- 4) kształcić i wychowywać młodzież w umiłowaniu Ojczyzny, w poszanowaniu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w atmosferze wolności sumienia i szacunku dla każdego człowieka;
- 5) dbać o kształtowanie u uczniów postaw moralnych i obywatelskich zgodnie z ideą demokracji, pokoju i przyjaźni między ludźmi różnych narodów, ras i światopoglądów.

[Obowiązki nauczyciela] Powołany przepis zawiera zbiór podstawowych obowiązków przewidzianych pragmatyką zawodową nauczycieli, związanych z zajmowaniem stanowiska nauczyciela i specyfiką tego zawodu. Obowiązki określone w komentowanym przepisie stanowią punkt wyjścia w określeniu zadań, jakie ciążyą na osobach wykonujących zawód nauczyciela (wychowawcy). Za uchybienie obowiązków, o których mowa w komentowanym przepisie, nauczyciel ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną, uregulowaną w przepisach rozdziału 10 Karty Nauczyciela. 1

W tym zakresie należy zaznaczyć, że obowiązki związane z wykonywaniem zadań nauczyciela – jako pracownika – określone są również w przepisach Kodeksu pracy – art. 100. Na podstawie powołanego przepisu nauczyciel – podobnie jak każdy inny pracownik – jest obowiązany wykonywać pracę sumiennie i starannie oraz stosować się do poleceń przełożonych, które dotyczą pracy, jeżeli nie są one sprzeczne z przepisami prawa lub umową o pracę.

Pracownik (nauczyciel) jest obowiązany w szczególności:

- przestrzegać czasu pracy ustalonego w zakładzie pracy,
- przestrzegać regulaminu pracy i ustalonego w zakładzie pracy porządku,
- przestrzegać przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, a także przepisów przeciwpożarowych,
- dbać o dobro zakładu pracy, chronić jego mienie oraz zachować w tajemnicy informacje, których ujawnienie mogłoby narazić pracodawcę na szkodę,
- przestrzegać tajemnicy określonej w odrębnych przepisach,
- przestrzegać w zakładzie pracy zasad współżycia społecznego.

Naruszenie przez nauczyciela obowiązków wyrażonych w Kodeksie pracy rodzi odpowiedzialność porządkową, uregulowaną w art. 108 i nast. k.p.

Z dniem 1 września 2018 r. katalog podstawowych obowiązków nauczyciela został uzupełniony o obowiązek doskonalenia się zawodowo zgodnie z potrzebami szkoły. Zgodnie z § 6 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 29 marca 2002 r., w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków (Dz.U. z 2002 r. Nr 46., poz. 430 ze zm.), na każdy rok szkolny dyrektor szkoły lub placówki określa potrzeby w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli szkoły lub placówki, uwzględniając:

- 1) wyniki ewaluacji wewnętrznej i zewnętrznej oraz wynikające z nich wnioski,
- 2) wyniki odpowiednio sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie i egzaminu maturalnego,
- 3) zadania związane z realizacją podstawy programowej,
- 4) wymagania wobec szkół i placówek,
- 5) wnioski nauczycieli o dofinansowanie form doskonalenia zawodowego.

Doskonalenie się nauczyciela powinno być ukierunkowane na potrzeby szkoły określone z uwzględnieniem powyższych okoliczności.

Art. 6a. [Ocena pracy nauczyciela]

1. Praca nauczyciela podlega ocenie. Oceny pracy nauczyciela dokonuje się:

- 1) po zakończeniu stażu na stopień nauczyciela kontraktowego, nauczyciela mianowanego i nauczyciela dyplomowanego;
- 2) po zakończeniu dodatkowego stażu, o którym mowa w art. 9g ust. 8;
- 3) co 3 lata pracy w szkole od dnia uzyskania stopnia nauczyciela kontraktowego, nauczyciela mianowanego i nauczyciela dyplomowanego.

1a. W przypadku gdy termin, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, upływa w okresie odbywania przez nauczyciela kontraktowego lub nauczyciela mianowanego stażu na